

ศาสตร์พระราช เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ถอดรหัสความสำเร็จจาก แมล็ดพันธุ์
สู่ ผืนป่า แห่งความยั่งยืนระดับโลก

เป้าหมายของศาสตร์

การพัฒนาอย่างยั่งยืน
เพื่อปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของคน
โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม
ให้คนมีความสุข...
เป็นเรื่องของจิตใจ

— สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ

วิธีการแห่งศาสตร์

ศาสตร์พระราชา คือ
การลงไปศึกษาเรียนรู้จากชุมชน
ให้ชุมชนบอกว่าปัญหาคืออะไร
พระเจ้าอยู่หัวทรงทำให้เห็นมาโดยตลอด

— ม.ร.ว.ดิศนัดดา ดิศกุล

ศาสตร์พระราช

(การนำความรู้มาประยุกต์ใช้อย่างบูรณาการเพื่อความพอเพียง)

ศาสตร์ชาวบ้าน

(ภูมิปัญญาท้องถิ่น, ประสบการณ์จริงจากชุมชน)

ศาสตร์สากล

(วิทยาศาสตร์, เทคโนโลยี, การวิจัยสมัยใหม่)

ศาสตร์พระราชคือการ บูรณาการ
ให้เกิดความเป็นสากลและแก้ปัญหาได้จริงในทุกระดับ

สิ่งแวดล้อม (Environment)
- สมดุล ยั่งยืน พันธุ์ธรรมชาติ

สังคม (Society)
- เข้มแข็ง ช่วยเหลือเกื้อกูล

เศรษฐกิจ (Economy)
- มั่นคง พึ่งพาตนเองได้

การพัฒนาอย่างยั่งยืน
(Sustainable Development)

3. พัฒนา (Develop)

เริ่มต้นด้วยตนเอง พึ่งพาตนเองได้
และสร้างต้นแบบเพื่อเผยแพร่

2. เข้าถึง (Access)

ระเบิดจากข้างใน เข้าใจกลุ่มเป้าหมาย
และสร้างปัญญาร่วมกัน

1. เข้าใจ (Understand)

ใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ วิเคราะห์ วิจัย
และทดลองจนได้ผลจริง

ซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจต่อกัน (ข้อ 1):
รากฐานของการร่วมมือ

ปลูกป่าในใจคน (ข้อ 14):
สร้างจิตสำนึกก่อนสร้างสิ่งก่อสร้าง

อ่อนน้อม ถ่อมตน (ข้อ 2):
เข้าถึงประชาชนด้วยความเสมอภาค

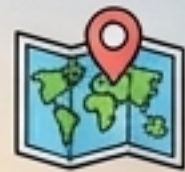

ขาดทุนคือกำไร (ข้อ 13):
ลงทุนเพื่อความอยู่ดีมีสุขในอนาคต

มีความสุขในการทำประโยชน์ (ข้อ 6):
ทำงานเพื่อส่วนรวมด้วยความสุข

HEART : หลักคิดแห่งหัวใจ

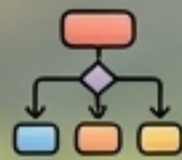
ภูมิสังคม (ข้อ 10)

พัฒนาให้สอดคล้องกับภูมิประเทศ
และนิสัยใจคอของคน

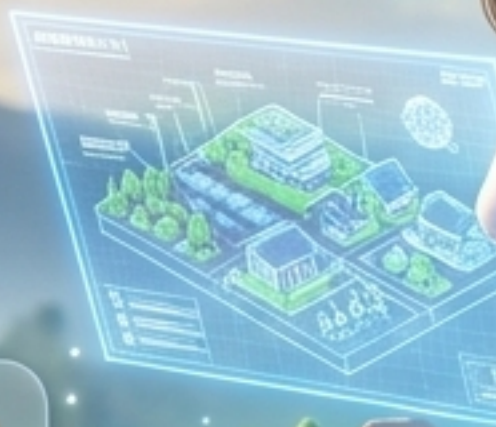
องครวม (ข้อ 11)

มองปัญหาแบบบูรณาการ
และเชื่อมโยง

ทำตามลำดับขั้น (ข้อ 9)

เริ่มจากสาธารณสุขุ ->
อาชีพ -> ความเจริญ

แก้ปัญหาที่จุดเล็ก (ข้อ 21)

คิด Macro แต่เริ่มทำจาก Micro

ไม่ติดตำรา ทำให้ง่าย (ข้อ 22)

อนุโลมตามธรรมชาติและสภาพสังคม

HEAD : หลักคิดเชิงยุทธศาสตร์

ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ (ข้อ 15):

ใช้น้ำดีไล่น้ำเสีย
อาศัยกฎเกณฑ์ธรรมชาติ

การพึ่งตนเอง (ข้อ 18):

แข็งแรงพอที่จะยืนหยัดได้ด้วยตนเอง

อรรรมปราบอรรรม (ข้อ 16):

ใช้ผักตบชวาดูดซับสิ่งสกปรก

พออยู่พอกิน (ข้อ 24):

มีฐานรากที่มั่นคงก่อนขยาย

บริการรวมที่จุดเดียว (ข้อ 25):

One Stop Service สดการ:ประชาชน

HANDS : หลักปฏิบัติและการลงมือทำ

เกษตรทฤษฎีใหม่ (New Theory Agriculture)

30% นาข้าว
ปลูกข้าวให้เพียงพอ
ต่อการบริโภคตลอดปี

30% สระน้ำ
ขุดสระกักเก็บน้ำฝนไว้ใช้
หน้าแล้งและเลี้ยงสัตว์น้ำ

30% ไม้ผล/ไม้ยืนต้น
ปลูกพืชหลากหลาย
เพื่อเป็นอาหารและรายได้

30% ไม้ผล/ไม้ยืนต้น

10% ที่อยู่อาศัย
บ้านเรือน คอกสัตว์
และสิ่งปลูกสร้างอื่นๆ

10% ที่อยู่อาศัย
บ้านเรือน คอกสัตว์
และสิ่งปลูกสร้างอื่นๆ

เป้าหมาย: พึ่งพาตนเองได้ มีความมั่นคงทางอาหารตลอดปี

โคก หนอง นา โมเดล

หนอง (Swamp/Pond)

- จุดสละคเคี้ยวเพื่อกักเก็บน้ำ
- เพิ่มความชุ่มชื้นให้ระบบนิเวศ

นา (Paddy)

- พื้นที่ทำนา ปั้นคันนาให้สูงและกว้าง
- เพื่อกักเก็บน้ำและปลูกพืชผักบนคันนา

โคก (Mound)

- พื้นที่สูงสำหรับสร้างที่อยู่อาศัย
- ปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง

หนอง (Swamp/Pond)

- จุดสละคเคี้ยวเพื่อกักเก็บน้ำ
- เพิ่มความชุ่มชื้นให้ระบบนิเวศ

การบริหารจัดการน้ำและพื้นที่เกษตรอย่างยั่งยืนเพื่อรับมือกับภัยแล้งและน้ำท่วม

โครงการพัฒนาดอยตุง (Doi Tung Model)

อดีต:
ภูเขาหัวโล้น
ไร่เลื่อนลอย
การปลูกฝิ่น
ความยากจน

ปัจจุบัน:
ป่าเศรษฐกิจ/อนุรักษ์/ใช้สอย
ชุมชนมีรายได้
เข้าถึงการศึกษา

Doi Tung
Model

การยอมรับระดับโลก: องค์การสหประชาชาติ (UN)
ให้การรับรองศาสตร์พระราชเป็นแบบอย่างของ
หลักปฏิบัติสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาทางเลือก
(UNGPs) สำหรับศตวรรษที่ 21

ชัยชนะของการพัฒนา (The Victory of Development)

การแก้ไขปัญหาได้สำเร็จ ถือเป็นความสำเร็จที่ได้รับชัยชนะโดยการพัฒนา
(หลักการทรงงานข้อ 27)

มั่งคั่ง:
ทรัพยากรธรรมชาติ
อุดมสมบูรณ์

มั่นคง:
เศรษฐกิจพอเพียง
พึ่งพาตนเองได้

ยั่งยืน:
ประชาชนมีความสุข
ร่วมกับธรรมชาติ
อย่างแท้จริง

เดินตามรอยเท้าพ่อ สานต่องานที่พ่อทำ
เพื่อความยั่งยืนของแผ่นดิน